

С т а н о в и щ е

От: Доц. д-р Искра Маринова Пантелеева

Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов

Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.8. „Икономика“

Научна специалност: Икономика и управление (Индустрия)

Относно: Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност „Икономика и управление (индустрия)“ в Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов

Автор на дисертационния труд: Марина Димитар Грубор

Научен ръководител: Проф. д-р Любчо Минчев Варамезов

Тема на дисертационния труд: „Предприемачеството като стратегия за развитие в Република Сърбия“

Основание: Заповед на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов №492 от 06.07.2020 г. и Решение на Научното жури, взето на Първо заседание, проведено на 17.07.2020 г.

I. Информация за докторанта

Докторант Марина Димитар Грубор, D04041915, се обучава по докторска програма към катедра „Индустриален бизнес и предприемачество“ на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов по научна специалност „Икономика и управление (индустрия)“, докторска програма „Икономика и управление (индустрия)“, съгласно Заповед на Ректора на Стопанска академия №259/01.04.2019 г. Обучението се осъществява в задочна форма, като началото на периода на обучение е 27.03.2019 г. и следва да завърши на 27.03.2021 г.

II. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд е в общ обем от 230 страници. В структурно отношение той се състои от: увод (5 стр.), изложение в три глави (178 стр.), заключение (3 стр.), използвана литература (8 стр.) и приложения (16 стр.).

В основния текст са представени 24 броя таблици и 5 броя фигури. Материалът е допълнен с 6 бр. приложения.

Използвани са 101 литературни и 11 интернет източници, на латиница и кирилица.

III. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

В **увода** са представени част от основните методически аспекти на дисертационния труд. **Темата** на разработката е актуална. **Предмет на изследване** е развитието на предприемаческите компетенции на мениджърите чрез прилагане на предприемаческо обучение с цел повишаване качеството на тяхната работа. **Целта** е да се покаже значението на развитието на компетентностите в стратегическото управление като модерна концепция в организационния мениджмънт, да се очертаят и анализират настоящата ситуация и тенденциите, които съществуват в практиката на Република Сърбия в областта на развитието на човешките ресурси. Целта насочва към същността на разработката.

Структурата на **изложението** е логически издържана, позволяваща последователно развиване на изследователските идеи.

Първа глава е *теоретична*. В нея е разгледано предприемачеството през призмата на възможностите за прилагането му като стратегия за развитие, налице са дефиниционни разсъждения и систематизации, предпоставящи теоретична дискусия с обхват организацията в нейния предприемачески контекст, предприемаческият риск и организационното развитие. На тази основа е представен авторов поглед върху организационно обучение и в частност – предприемаческото обучение като база за стратегическо развитие, с фокус модели, фактори, компетентности и предприемаческа идентичност.

Втора глава е с *методико-изяснителен характер*. В нея е включена проблемно-предметната рамка на изследването – проблем, предмет, цели, задачи, характеристики и вид на изследването. Направена е операционализация на проблемно-предметната рамка. Формирани са хипотезите на изследването и е представен инструментариумът, използван за неговото провеждане.

Трета глава има *емпирично-творчески характер*. В нея въз основа на анализ на разликите между мениджъри и предприемачи в контекста на уменията за идентифициране на възможностите е търсена корелацията между уменията на мениджърите да идентифицират възможностите и предприемаческата ефективност. При подобна логика на анализиране, авторът идентифицира разликите между мениджъри и предприемачи от позициите на притежавани от тях иновационни умения, като определя корелацията между иновационните умения на мениджърите и предприемаческата ефективност. Направен е и анализ на разликите между мениджъри и предприемачи относно лидерските им умения. Главата завършва с интерпретация на хипотезите.

В **заключението** са формулирани съответните обобщения и изводи.

Общият **обем на дисертационния труд** съответства на предявените изисквания за научно съчинение от този вид. Налице е лека небалансираност в структурно отношение с обичайно най-голям обем на първата част, което не възпрепятства да изпъкнат достоинства на разработката.

Фигурите и таблиците съдействат за доброто илюстриране на различните авторови позиции, както и на основните изследователски виждания на дисертанта. Използвани са разнообразни **методи на научно изследване**, подходящи за теоретичното и емпиричното развитие на изследователските виждания на дисертанта.

Проблематиката на дисертационни труд е широко изследвана, налице е голям брой **разработки на изследователи**, на които дисертантът се е позовал и е изградил своите авторови постановки.

Стилът на дисертационния труд е научен. Терминологичният апарат е подходящо използван и предпоставил постигането на широкообхватно и задълбочено анализиране на проблематиката в теоретичен и практически аспект.

Научната етика е спазена. Позоваването на литературните източници е направено коректно.

Авторефератът е добре оформен в структурно, съдържателно и стилово отношение и отразява достоверно в синтезиран вид основните моменти от дисертационния труд. В него са включени справка за приносите и списък с публикациите, свързани с дисертационния труд.

По темата на дисертационния труд е представен списък от **5 публикации**, като е налице необходимият брой точки, съгласно минималните национални изисквания. Публикациите са апробирани на **5 научни форума**.

IV. Достоянства на дисертационния труд

Дисертационният труд като завършено задълбочено научно изследване притежава редица достоянства, след които могат да се открият следните:

- ✓ Актуалност на проблематиката и интердисциплинарен характер на съдържанието.
- ✓ Демонстрирано добро познаване на достигнатото до момента познание.
- ✓ Широкообхватно и многоаспектно теоретично представяне на темата.

V. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Дисертационният труд представлява обогатено научно изследване. Авторът декларира постигането на следните научни и научно-приложни приноси:

Научни:

- ✓ Широкообхватно интердисциплинарно и задълбочено изследване на съществуващото до момента научно познание в областта на предприемаческите компетенции на мениджърите чрез прилагане на предприемаческо обучение с цел повишаване качеството на тяхната работа.

Научно-приложни:

✓ Проучена е емпиричната картина като е постигнат скрининг на база качествена и количествена оценка. Идентифицирани са практическите проекции и е обосновано приложението на конкретни, подходящи за целите, стратегии за използване на предприемачеството като стратегия за развитие на компаниите.

✓ Разработен и предложен е приложим изследователски модел за развитие на предприемачески компетенции в мениджърите.

Считам, че формулираните приноси отразяват обогатени и доразвити моменти в областта на кризисно управление и ситуационно поведение на човешкия фактор, представени в дисертационния труд. Приемам ги за лично дело на автора.

VI. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд

По отношение съдържанието на дисертационния труд могат да се формулират някои бележки и препоръки, по-конкретно: намиране на балансираност между прекалено широкия тематичен обхват на изследването и възможността да се проучат и анализират в дълбочина и с необходимите зависимости връзките между големия брой подтеми и показатели, за да се достигне до общата картина.

Като забележка или предложение за бъдещи научни изследвания – задълбочаване проучване ролята и приноса на компетенциите на мениджърския състав на фирмено ниво, както и широкообхватно позициониране на предприемаческия компонент в стратегическите решения за развитие, като източник на конкурентни предимства.

Посочените бележки са с уточняващ характер и не поставят под съмнение положителната ми оценка.

VII. Обобщено заключение и становище

Дисертационният труд на тема „**Предприемачеството като стратегия за развитие в Република Сърбия**“ притежава нужните качества, представлява завършено научно изследване и показва, че докторантът е усвоил основните теоретични знания за провеждане на самостоятелни научни проучвания. Докторант **Марина Димитар Грубор** отговаря на всички процедурни изисквания, посочени

в ЗРАСРБ и ППЗРАС в СА „Д. А. Ценов” – Свищов, относно ОНС „доктор”. Изразявам **положителната си оценка** за представения дисертационен труд и **препоръчвам** на **Научното жури**, назначено със Заповед на Ректора на СА №492 от 06.07.2020 г., да присъди **образователна и научна степен „доктор”** по научна специалност **„Икономика и управление (индустрия)”**, професионално направление **3.8 Икономика**, на **Марина Димитар Грубор**.

10.08.2020 г.

Свищов

Изготвил Становището:

(Доц. д-р Искра Пантелеева)